

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Mersinde (İçel) Tarım Politikaları ve Ekonomi Etkileri (1923-1945)

Agricultural Policies and Economic Effects in Mersin (İçel)
in the First Years of the Republic (1923-1945)

Cengiz ATLI¹

İğdir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih
Bölümü, İğdir, Türkiye

İğdir University, Faculty of Arts and Sciences,
Department of History, İğdir, Türkiye
cengiz3636@hotmail.com

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Zeynep Müjde SAKAR²

Harran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi, İktisat Bölümü, Şanlıurfa, Türkiye

Harran University, Faculty of Economics and
Administrative Sciences, Department of
Economics, Şanlıurfa, Türkiye
zeynep.sakar@harran.edu.tr

Öz

Tarım insanlık tarihiyle birlikte büyüyüp gelişen etkisi ve kapsamı bakımından dünyanın en büyük organizasyonudur. Geçmişten bugüne bu organizasyonun en önemli parçalarından biri hiç şüphesiz ki Anadolu olmuştur. Anadolu'ya bu özelliği kazandıran coğrafyaların başında ise Çukurova gelmektedir. Konumuzun öznesi durumunda bulunan ve 1933 yılında birleştirilecek olan Mersin ve İçel vilayetleri bu verimli coğrafyanın mühim bir kısmını sınırları içerisinde barındırmaktadırlar. Bu sebeple hemen her türlü ziraat bitkisinin yetiştirilmesi mümkündür. Pamuk, narenciye, hububat, zeytin ve sebze bölgenin en önemli ürünleridir. Akdeniz havzası içerisinde yer alan Mersin 1.585.300 hektarlık yüzölçümü ile Türkiye toplam yüzölçümünün % 2 sini oluşturmaktadır. Mersin tarımsal üretim bakımından Antalya ve Konya'dan sonra 3. sırada yer almaktadır. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Mersinde (İçel) Tarım Politikaları ve Ekonomi Etkileri isimli makalemizin konusu (1923-1945) tarihleri arasında Mersinde yaşanan tarımsal durumu ve tarımsal üretimin ülke ekonomisine etkilerini Cumhuriyet Arşivi, dönemin gazeteleri, meclis resmi evrakları, bakanlık tarafından yayınlanan ürün istatistikleri ve bilimsel kaynaklar doğrultusunda aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mersin, İçel, tarım, ekonomi, politika

Abstract

Agriculture is the world's largest organization in terms of its impact and scope, which has grown and developed along with human history. One of the most important parts of this organization from past to present has undoubtedly been Anatolia. Çukurova is one of the leading geographies that bring this feature to Anatolia. Mersin and İçel provinces, which are the subject of our topic and will be united in 1933, contain a significant part of this fertile geography within their borders. For this reason, it is possible to grow almost all kinds of agricultural plants. Cotton, citrus fruits, grains, olives and vegetables are the most important products of the region. Mersin, located in the Mediterranean basin, constitutes 2% of Türkiye's total surface area with its surface area of 1,585,300 hectares. Mersin ranks 3rd after Antalya and Konya in terms of agricultural production. The subject of our article titled Agricultural Policies and Economic Effects in Mersin (İçel) in the Early Years of the Republic (1923-1945) is the agricultural situation in Mersin and the effects of agricultural production on the country's economy. The Republic Archive, newspapers of the period, official parliamentary documents, product statistics published by the ministry and scientific sources. Efforts will be made to shed light accordingly.

Keywords: Mersin, İçel, agriculture, economy, politics

Geliş Tarihi/Received	05.04.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested	05.06.2024
Son Revizyon/Last Revision Kabul Tarihi/Accepted	07.06.2024
Yayın Tarihi/Publication Date	13.09.2024
	20.09.2024

Cite this article as: Atli, C, Sakar, Z. M. (2024). Agricultural policies and economic effects in Mersin (İçel) in the first years of the Republic (1923-1945). *Current Perspectives in Social Sciences*, 28(3), 435-454.

Mersinde Pamuk Üretimi

Pamuk dünya piyasasında önemli bir yere sahiptir. (BCA Ziraat Vekâletinin 15 Yıllık Raporu30.01.80.508.13) İnsanların giyeceğinden evlerini döşeyip süslemesine kadar hayatın her alanında kullanımı mevcuttur. Böylesi kıymetli olan bu ürünün anavatanı Hindistan'dır. Öyle ki "Heredit" milattan üç yüz yıl önce Hindistan'da pamuğun ekildiğini bize aktarmaktadır. (Ali Rıza Tuncal, Pamuk ve Pamukçuluk, 1939, s.8) . Buradan dünyanın çeşitli bölgelerine yayılarak kendisine ciddi anlamda bir üretim alanı bulan ürün, piyasada da sağlam bir konuma gelmeyi başarmıştır. Değerini her geçen gün katlayan pamuk hiç şüphesiz ki Osmanlı Devleti'nde de ekonominin önemli gelirlerinden biriydi. Özellikle Amerika'da yaşanan iç savaş nedeniyle ihtiyaçlarını Amerika'dan karşılayamayan İngiltere ve Fransa gibi Avrupa Devletleri Osmanlı Devleti'ne pamuk yetiştirme noktasında birtakım telkinlerde bulunmuşlardır. Bu gelişmeler üzerine Osmanlı Devleti pamuk üretimi noktasında teşvik edici adımlarda bulunmuştur. Böylece pamuk üretiminde ciddi anlamda bir artış yaşanmıştır. Bu gelişme Amerika'da iç savaşın bitmesi ve Avrupalı devletlerin tekrar oraya yönelmeleri sebebiyle sekteye uğramıştır. Kapitülasyonların verilmesi ve son dönem yaşanan savaşlar bu alanda yaşanan gerilemeyi daha da artırmıştır. (Nadir Yurtoğlu, Atatürk Dönemi'nde Türkiye'de Pamuk Yetiştiriciliği ve Pamuk Politikası (1923-1938), s.516-517.) Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa 1838'de Suriye'den Arap Çifçileri (Fellahlar) Mersin ve Tarsus'a yerleştirmiştir. Osmanlı ordularını yenen İbrahim Paşa, Çukurova ve çevresini bağımsız bir eyalet gibi yöneterek bölgenin kalkınmasında önemli bir faktör olan pamuk üretimi ile birlikte bölge büyük bir gelişim sürecine girmişti. (Mehmet Pınar, Mersin ve İçel'de Siyasi Hayat (1923-1950), s.24)

Yeni kurulan Cumhuriyet, pamuğun Türkiye ekonomisi ve sanayisinde oynayacağı rolü çok iyi analiz ederek gerek kurmakta olduğu yerli dokum sanayisine gerekli ve gerekse çeşitli mahreçlerin ihtiyaç gösterdiği rekolteyi elde edebilmek amacıyla köklü adımlar atmıştır. (BCA30.01.80.508.13) Verimi ve vasfı yüksek kaliteli tohumlar köylüye dağıtılarak eski pamuklara nazaran ekilen tarlalardan daha fazla kar elde edilmiştir. Bu tohumlara cumhuriyetin kurulmasından sonra Adana ve Nazilli'de kurulan istasyonlar ve çiftliklerde ulaşılmıştır. Ayrıca Malatya ve Elazığ yöresinde de pamuk ziraatını geliştirmek ve pamuğun ıslahı için uzmanlara incelemeler yaptırılmıştır. (Yeni Mersin Gazetesi, 31 Temmuz 1934, s. 1.) Bunların yanında az yağışlı yerlerde ürün yetiştirme yöntemlerini arayıp tespit eden ve sonuçlarını köylüye bildiren Eskişehir Drayfarming (Kuru Ziraat) istasyonu da Cumhuriyet eserlerinden birini teşkil etmektedir.

Çukurova bölgesinde pamuk üretimi oldukça eskilere dayanmaktadır. Fakat Adana ve yöresinde pamuk üretiminin ancak yüz elli, iki yüz yıldan beri önem kazandığı söylenebilir. Ülkemiz genelinde yetiştirilen açık koza ve kapalı koza pamuk cinslerinin bu bölge dede yetiştirildiği görülmektedir. Açık koza diye tabir edilen pamukların tohumları Amerika'dan gelmekte ve bölgede "Klevland" çeşidi kullanılmaktadır. Kapalı koza olarak bilinen pamukların menşei Asya'dır. Dağ malı, yerlim, Kapu malı, kozacı parlağı, makine kırması, piyasa temizi isimleriyle bilinmekte ve öteden beri üretilmektedir. (Ali Rıza Tuncal, Pamuk ve Pamukçuluk, Mersin, 1939, s. 8).Çok uzun zamandır bölgemizde yetiştirilen pamuk gerek hükümetlerin çabaları gerekse geçmişten getirilen bilgi ve tecrübeler ışığında her geçen gün daha da geliştirilmeye çalışılmaktadır. Sahada yaşanan birtakım olumsuzluklarda bulunmaktadır. Pamuk üretimi ile ilgili yaşanan sıkıntılar şu şekilde dile getirilmiştir.

*İlimizde halen iki çeşit pamuk ekilmekte olup bunlardan ilki klevland diğeri ise yerli koza cinsidir. Amele azlığı nedeniyle üreticinin dayanıklı olduğunu düşündüğü kapalı kozaya eğilimleri fazladır. Amele teşkilatı iyi bir hale getirildiği takdirde klevland üretimine rağbet artacaktır.

*Bazı yıllarda yaşanan pamuk fiyatlarındaki düşüklük çiftçi için büyük bir darbe olmakta ve esasen borçlu durumda buldukları için yıllarca bu durumdan kendilerini kurtaramamaktadırlar. Bu nedenle pamuk fiyatlarının üreticiyi zarara uğratmayacak şekilde belirli bir sınırdan aşağı düşürülmemesi için gerekli tedbirlerin alınması önemlidir.

*Pamuk üretim masrafının azaltılmasında büyük etken olduğu önemle vurgulanan mibzerle ekme ve çapa makinesi ile çapalama işini genelleştirmek üzere Ziraat Bankasınca pamuk mibzeri ve çapa makineleriyle, traktör vs. ziraat aletleri satın alınarak çiftçilere uygun şartlarla verilmesi ve ziraat makinelerinde yakılacak maddelerin ücretlerinin azaltılması uygun olacaktır.

*Birkaç yıl evvel Tarsus ovasının ilkbahar ve yaz aylarında karşı karşıya kaldığı devamlı kuraklık nedeniyle gerçekleşen pamuk rekoltesinin az olmasından ötürü çiftçiler, birkaç yıl boyunca ne bankaya ne de başkalarına olan borçlarını ödeyemez hale gelmişlerdir. Ziraat Bankasının da kendilerine sağladığı kredi yeterli gelmediğinden birçok çiftçinin yeniden tefecilerin eline düştüğü ve kısa bir vade için %30'a kadar faiz vermek zorunda kaldıkları bir gerçektir. Bütün malı Ziraat Bankasına ipotek olan birçok çiftçi bulunmaktadır. Bu sebeple Ziraat Bankası'nın verdiği kredi ile işini çeviremeyen çiftçilerin %30 faizle de olsa tefecilere gittiği bilinmektedir. Ancak çiftçinin derdine bu durumun bile çare olamadığı bu nedenle de Ziraat Bankası'nın kredi

oranını 2.000 liraya arttırma; almakta olduğu %9 faizi %6'ya indirme ve şartlarını çiftçi için daha uygun bir şekle sokması temenni edilmektedir. Dönem pamuk ekim ve üretiminde yaşanan sıkıntılar ve çözüm için öneriler olsa da pamuk ekim ve üretiminin geçmişten bugüne devam ettiği bir gerçektir.

İl ve İlçeler	Pamuk		İl ve İlçeler	Pamuk	
	Dönüm	Kilo		Dönüm	Kilo
Anamur	235	2.456	Tarsus	216.761	3.781.473
İÇEL(Silifke)	290	13.060	MERSİN	15.355	1.525.201
Gülner	312	8.674	-	-	-
Mut	1.345	2.643	-	-	-
İl Toplamı	2.182	26.833	İl Toplamı	232.116	5.306.674

Tablo 1: 1927 Yılı Pamuk Ekim ve Üretimi

Kaynak 1927 Tarım Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1970, s.79.

1927 yılı pamuk ekim ve üretimi İçel ve Mersin illeri karşılaştırmasında toplam üretim bakımından Mersin ilinin ekim alanı doğrultusunda üretimde de çok önde olduğu göze çarpmaktadır. İçel ilinde dönüm başına üretilen kilo miktarına bakıldığında en düşük verimin Mut ilçesinde en yüksek verimin ise Silifke'de olduğu görülmektedir. İlerleyen yıllarda Mersin ve İçel şehirlerinin birleşerek pamuk ekim ve ürün sayısal verilerinin bir arada gösterildiği tablo ise aşağıdaki şekildedir.

İÇEL	Hektar	Ton
1928-1932 seneleri vasatısı (ortalaması)	4.594	4.664
1933	44.763	1.300
1934	46.400	5.998
1935	54.920	5.998
1936	61.020	6.962

Tablo 2: 1928-1936 Yılları Arasında Pamuk Ekiliş ve Ürünü

Kaynak: Tarım İstatistikleri 1928-36. s.112-113.

Verilen yıllarda ekim alanının her geçen yıl bir öncekine oranla arttığı görülmektedir. Buna karşılık üretimde beklenen oranda bir yükseliş olmamıştır. Hatta 1933 yılı için ekim alanının %800 civarındaki artışına rağmen üretim miktarındaki azalma göze çarpmaktadır. 1937-1939 yılları arasında Tarsus ilçesi ekim ve üretim miktarında diğer ilçelere göre en büyük paya sahiptir. Gülner ilçesi 1937-1938 yıllarında ekim ve üretimi ile genel toplama çok fazla katkı sağlayamamasına rağmen 1938'in sonları ve 1939 yıllarında Silifke, Anamur ve Mut ilçelerine yakın yüzdelere ekim ve üretim yapmıştır. (Tarla Ziraati Ürünleri İstatistiği 1937-1939....s.230.) İçel ilinde 1940 ve 1941 yıllarında ki ilçeler bazında ayrı ayrı ekim alanı toplamları (40-50 bin arası) artış oranı 1942 yılındaki toplam ekim alanı (yaklaşık 62 bin) artış oranına göre düşük kalmıştır. 1942 yılındaki artış oranının yüksek olmasında en büyük pay ise Tarsus ilçesinin kendi içinde ekim alanındaki gözle görülür yükselişidir. Bu yükseliş 1940 yılında 41.000 hektar iken 1941 yılında 42.000 hektar 1942 yılında ise 54.000 hektardır. Bu da toplam ekim alanının büyük bir kısmını Tarsus ilçesinin karşıladığının göstergesidir. (Tarla Mahsulleri İstatistiği 1940-1942, s.131).

1944-1946 yılları arasında pamuk ekim ve ürün incelemesi ise aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Kazalar	1944		1945		1946	
	Hek.	Saf Ton	Hek.	Saf Ton	Hek.	Saf Ton
Merkez	5.080	870	5.500	440	6.000	800
Anamur	100	20	50	3	50	10
Gülnar	100	15	50	3	40	4
Mut	350	55	160	10	170	17
Silifke	200	40	200	14	200	20
Tarsus	41.000	8.000	44.000	3.300	50.000	6.800
Yekûn	46.830	9.000	49.960	3.770	56.460	7.651

Tablo 3: 1944-1946 Yılları Arasında Pamuk Ekiliş ve Ürünü

Kaynak: Tarla Mahsulleri İstatistiği 1937-46...s.150.

Tarsus ve Merkez'de ekim alanı verilen yıllarda sürekli artış göstermiştir. Silifke ilçesinde durağanlık söz konusu iken Anamur, Gülnar ve Mut ilçelerinde ekim alanı ibresinin negatif yöne döndüğü görülmektedir.

Mersinde Pamuğun Ekonomik Değeri

Pamuk petrol gibi dünyada önemi her geçen gün artan bir üründür. (BCA 30.01.80.508.13) Hayatın her alanında karşımıza çıkan bu kıymetli ürünün üretimi devletler içinde bir güç kriteri olarak görülmektedir. Bu yüzden devletler pamuğun üretimi üzerinde hassasiyetle durmaktadır. Ülkemizde de Ziraat Vekaleti pamuk ile ilgili önemli çalışmalar yapmaktadır. Özellikle pamuğun maliyet fiyatını azaltmak için gereken her tedbire başvurmaktadır. Bu bağlamda yüksek verimli ve kaliteli çeşitlerin ekimi, toprağın iyi bir şekilde hazırlanmasına yarayan makine ve aletlerin kullanılması, tohumdan ve el emeğinden tasarruf eden makine ile ekme ve çapalamanın en etkili yollar olduğu görülmüştür. Bu sebeple Ziraat Vekaleti pamuk teşkilatı bulunan bölgelerde ve müesseseleri aracılığıyla çeşitli makineler, çapa aletleri ve özellikle ekme makinalarını çiftçilere tanıtmıştır. Ayrıca amele masrafından tasarruf etmenin de maliyeti azaltmak için önemli bir etken olması nedeniyle makineleştirme siyasetine bütün hızıyla devam edilmesi planlanmaktadır. (BCA 30.01.80.508.13) Ekonomik değeri bu kadar yüksek olan pamuğun Mersin ticaret borsasındaki fiyatlanması ise yıllar bazında tablodaki gibi gerçekleşmiştir.

(Fiyatlar 1933 sonuna kadar okka ve sonra kilo üzerinden kuruştur, istisnalar gösterilmiştir.)

Yıllar	Pamuk*					
	Koza**	Kapımalı	Kozacı Parlağı	İane 1.	Çiğit Yerli	Çiğit Tane
1927	396.99	329.05	328.65	357.26	26.94	21.55
1928	452.97	370.68	356.66	364.28	30.19	30.46
1929	404.61	349.67	330.20	348.76	26.63	31.24
1930	226.08	280.99	233.43	268.72	11.71	13.43
1931	189.84	177.78	167.73	185.97	11.42	13.94
1932	206.66	154.45	164.96	186.30	14.86	16.50
1933	229.25	162.95	159.63	179.92	13.31	-
1934	6.50	39.90	35.78	37.92	2.58	-
1935	7.89	43.98	40.85	44.19	2.40	-
1936	7.71	38.63	35.93	42.67	2.50	-
1937	6.00	37.00	32.38	44.42	3.39	-
1938	6.50	28.50	-	-	3.74	-
1939	-	38.50	-	-	-	-

Tablo 4: Mersin Ticaret Borsası'nda Pamuğun Yıllık Fiyat Ortalaması

Kaynak: İstatistik Yıllığı 1939-1940s.340.

1927-1933 yılları arasında pamuğun yıllık fiyat ortalaması okka bazında değerlendirildiğinde dalgalanmaların olduğu yıllar tespit edilse de fiyat ortalamasının genel olarak düştüğü görülmüştür. 1935 yılında görülen yükseliş fabrikatörler tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Dokuma fabrikası sahipleri bu durum karşısında zor durumda kaldıklarını iddia etmişlerdir. Bu gelişmeler neticesinde Adana pamuk fabrikatörlerinden bir heyet İzmir'e giderek buradaki fabrikatörlerle görüşmüşlerdir. Daha sonra hep birlikte İstanbul'a gitmişler ve akabinde İstanbul fabrikatörleriyle bir heyet halinde Ankara'ya da gideceklerdir. (Yeni Mersin Gazetesi, 28 İkinci Kanun 1935, s.1)

	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947
Mersin (Kleveland)	59.00	62.25	-	86.89	125.56	125.53	125.00	170.00

Tablo 5: Mersin Ticaret Borsası'nda Pamuğun Yıllık Fiyat Ortalaması

Kaynak: İstatistik Yıllığı 1949, s.217.

1942 yılı verisine sayısal anlamda ulaşamamış olsak da dönemin gazeteleri incelendiğinde pamuk fiyatlarıyla alakalı haberlerin varlığı göze çarpmaktadır. 13 Eylül 1942 tarihli Yeni Mersin gazetesinde "Pamuk Fiyatlarının Artırılması İsteniyor" başlıklı yazısında Ticaret Vekaleti'nin üreticileri hoşnut etmek amacıyla pamuk fiyatlarına bir miktar zam yaptığına değinilmiştir. Yalnız bu fiyatların da yeterli görülmediği bu yüzden de pamuk mıntıklarından Ankara'ya heyetlerin gönderilerek gerekli görüşmelerin yapılacağı üzerinde durulmuştur. Üreticiler pamuk fiyatlarının artırılması taleplerini aşağıdaki sebeplere dayandırmaktadırlar.

*Bütün gıda maddeleri fiyatlarının yükselmesi,

*Ürünü yetiştirmek için fazla emek ve fazla gidere ihtiyaç olması,

*Fiyatlara zam yapılmaz ve mevcut seviyesinde kalacak olursa gelecek yıl için pamuk ekimine devam etme noktasında sıkıntıların yaşanacak olması olarak gösterilmektedir. (Yeni Mersin Gazetesi, 13 Eylül 1942, s. 1-2)

Hububat Üretimi

Hububat denildiğinde tohumlarından un elde edilen buğday, arpa, mısır vb. ürünler akla gelmektedir. Hububatın başka gıdalara pek ihtiyacı olmadan insan ve hayvanları beslemesi, kolaylıkla saklanabilmesi ve az hacimde fazla gıda vermesi ile üretim safhasında her aşamanın iyi bir şekilde yapılmasının olumlu sonuçlarının yanı sıra az bir uğraşla da yetiştirilmesi bu yüzden ülkemizde bu alanda büyük çaplı ekimlerin yapılmasına vesile olmuştur. Bu nedenler göz önünde tutulduğunda ülkemizde olduğu gibi dünyada da hububat üretiminin önemli bir karşılığının olduğu görülmektedir. Bu kadar geniş bir kitleyi etkileyen hububat üretiminde milletler yaşam ihtiyaçlarını diğer milletlerin yardımına gerek kalmadan başarmayı amaçlamaktadırlar. Hatta bazı devletler tedbirler alarak oluşan hububat açığını başka ürünlerle karşılama yoluna gitmişlerdir. Mesela Almanya buğday eksikliğini patates ile gidermeye çalışmaktadır. (İhtisas Raporu, Yaşar, Hububat(Ekinler), s.768-769).

Görüldüğü üzere hem ekonomik değeri hem de günlük hayata olan etkisi hububat üretimini değerli kılmaktadır. Özellikle savaş dönemleri, kuraklık, hastalık vb. gelişmelerin olduğu dönemler devletlerin ciddi anlamda sıkıntı yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum fiyatların dalgalanmasını tetiklemekte ve ürünlerin tedarik noktasında olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Buğday

Türkiye ziraatının bel kemiğini buğday oluşturmaktadır. Ancak mahsulün önemi memleketin her yanında aynı seviyede değildir. Bazı bölgelerde üreticinin başlıca gelirini oluşturan farklı ürünler veya hayvancılık olsa da buğday üretimi hiçbir zaman önemini tamamen kaybetmemiştir. (İhtisas raporu, Hacızade Mirza, Buğday fiyatlarının tanzimi, s.810.) Bahsi geçtiği gibi memleket açısından çok önemli bir ürün olan buğdayın tohum ıslahının en uygun ziraat usulleri uygulanarak yapılması Cumhuriyet döneminde de buğdaydan elde edeceğimiz kazanımları artırmıştır. Öyle ki Cumhuriyete gelinceye kadar memleketin ihtiyaç duyduğu buğdayın önemli bir kısmı dışarıdan karşılanırken bugünlerde kendi ihtiyacımız karşılandıktan sonra başka ülkelere de önemli oranda satış imkanı doğmuştur. (BCA 30.01.80.508.13) Yerli Çukurova buğdaylarına piyasada diğer buğdaylar gibi rağbet edilmemesi yüzünden Çukurova çiftçileri zarar görmektedir. Bu yüzden Çukurova buğdayının tüketim çareleri aranmıştır. Bu sebeple Adana Belediyesi Mersin, Tarsus, Ceyhan belediye reislerini Adana'ya davet etmiş ve bu davete Mithat Toroğlu katılmıştır. İncelemeler sonucunda bulunan çözüm ile yerli buğdaylarımızın Mersin, Tarsus, Adana, Ceyhan gibi şehirlerimizde ekmek yapılmak suretiyle kullanılmasına karar verilmiştir. Verilen kararın denemesini ilk olarak Adana Belediyesi gerçekleştirecektir. (Yeni Mersin Gazetesi, 13 Ağustos 1939, s.2)

Mersin ve İçel illerinde 1927 yılında ilçeleri bazında buğday ekim ve üretim dağılımları tabloda verilmiştir.

İl ve İlçeler	Buğday		İl ve İlçeler	Buğday	
	Dönüm	Kilo		Dönüm	Kilo
Anamur	27.424	1.026.050	Tarsus	259.818	13.775.595
İÇEL	62.794	4.643.745	MERSİN	90.681	5.862.757
Gülınar	46.852	1.335.407	-	-	-
Mut	41.444	2.295.812	-	-	-
İl Toplamı	178.514	9.301.014	İl Toplamı	350.499	19.638.352

Tablo: 6 1927 Yılı Buğday Ekim ve Üretimi

Kaynak: 1927 Tarım Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1970, s. 27.

1927 yılı buğday ürününden alınan verimde İçel en yüksek verimle birinci sıradadır. Onu Mersin ili takip etmektedir. Gülınar ilçesi ise ekim alanı ve bu alana bağlı alınan üretim miktarı göz önüne alındığında en düşük verime sahip olan ilçedir.

İlde 1928-1936 yılları arasında bakıldığında 71.028 hektar ile 1934 yılında buğday en geniş ekim alanına sahiptir. Bunun sonucunda üretim miktarı olarak alınan ton da yine en fazla bu yılda olmuştur. Dördüncü tarım bölgesinde ekim alanı arttıkça genel olarak İçel ilinde de ekim alanının artmıştır. Tarım İstatistikleri 1928-1936.....s.32-33)

1937-1939 buğday ekim ve ürün kıyaslaması hektar başına ton karşılığı aşağıda sunulmuştur.

Kazalar	1937		1938		1939	
	Hektar	Ton	Hektar	Ton	Hektar	Ton
Merkez	7.100	3.600	8.000	6.080	8.150	4.890
Silifke	2.500	3.000	2.600	3.000	2.600	1.800
Anamur	1.400	1.400	1.800	1.800	2.000	1.200
Gülınar	4.000	2.000	4.500	2.500	5.000	2.500
Mut	5.120	4.500	5.200	4.500	5.400	3.240
Tarsus	16.000	19.000	17.500	17.500	19.500	14.000
Yekün	36.120	33.500	39.600	35.380	42.650	27.630

Tablo 7: 1937-1939 Buğday Ekiliş ve Ürünü

Kaynak: Tarla Ziraatı Ürünleri İstatistiği 1937-39. S.23.

Bütün merkezlerde ekim alanında artış olduğu görülmektedir. Ancak 1939 yılında ekim alanının önceki iki yıla göre artmasına rağmen üretim miktarının ciddi şekilde azaldığı açıktır. Bu düşüşte Tarsus ilçesinin 1937-1939 yılları arasında negatif yönlü ivmesinin payı büyüktür. İkinci Dünya Savaşı'nın olduğu yıllarda ise Merkez ve ilçelerde buğday ekim ve ürün durumu aşağıdaki tablodaki gibi gerçekleşmiştir.

		Merkez	Silifke	Anamur		Gülınar	Mut	Tarsus
1940	Hektar	8.200	3.500	1.812		5.000	8.300	21.500
	Ton	11.000	4.000	2.000		5.000	10.000	26.000
1941	Hektar	8.390	3.250	1.808		5.000	8.457	23.200
	Ton	4.500	3.000	1.500		2.000	5.000	10.000
1942	Hektar	6.600	4.000	1.200		2.000	4.000	20.000
	Ton	4.000	2.200	600		800	2.000	9.000
1944	Hektar	6.480	3.200	600		1.900	4.540	19.360
	Ton	6.266	5.261	836		5.056	3.572	10.059
1945	Hektar	8.100	5.000	1.192		2.000	4.900	20.200
	Ton	4.898	3.702	700		3.422	3.526	11.146
1946	Hektar	9.150	3.600	600		2.000	3.850	25.000
	Ton	6.400	3.750	550		2.000	3.850	21.400
Yekün	Hektar	46.920	22.550	7.212		17.900	34.047	129.260
	Ton	37.064	21.913	6.186		18.278	27.948	87.605

Tablo 8: 1940-1946 Yılları Arasında Buğday Ekiliş ve Ürünü

Kaynak: Tarla Mahsulleri İstatistiği 1940-42. S.8, Tarla Mahsulleri İstatistiği 1937-46 s.7.

1940-1946 yılları arasında buğday ekim alanında dalgalanma söz konusu olmuştur. Ancak bu dalgalanmayla orantılı verim alındığı da söylenemez. Mesela Merkez'de 1940 yılında 8200 hektar olan ekim alanı 1941 yılında 8390 hektara çıkmışken bu alandan alınan üretim miktarında ciddi bir düşüş göze çarpmaktadır. Bunun tam tersinin söz konusu olduğu örnek de

mevcuttur. 1942 yılında Anamur ilçesinde 1200 hektar olan ekim alanı 1944 yılında 600 hektara düşmüşken bu alanlardan alınan üretim 1944 yılında daha fazla olmuştur.

Mersinde Buğdayın Ekonomik Değeri

Ülkemizde geniş bir ekim alanına sahip olan buğdayın 1929 senesinde yaklaşık olarak 27.000.000 kental tahmin edilen üretimi 1930 senesinde yaklaşık olarak 30 Milyon kentali bulmuş ve 1931 senesinde ise 35 milyon kentalı yaklaştırmış olduğu görülmektedir. Her yıl üzerine koyarak devam eden üretim artışı ne yazık ki aynı başarıyı ürünü elden çıkarırken gösteremeyecektir. Bu durumun ildeki yansımalarını görebilmek için son iki sene zarfında bu mahsulün fiyat dalgalanmalarını gösteren iki yıla bakıldığında 1929 senesinin ilk aylarında İstanbul Borsasında 17 kuruşa kadar satılan buğday bahsi geçen senenin sonlarına doğru 12 kuruşa düşmüştür. 1930 senesi sonlarında ise 6 kuruşa kadar bir fiyat üzerinden muamele görmüştür. Buğdayın çiftçilerimize ortalama 6 kuruştan fazlaya mal olduğu bir zamanda çiftçinin mahalinde bu mahsulü son zamanlarda 3 kuruşa kadar sattığı göz önüne alınınca buğday üreticilerinin adeta zararına çalışmaya mecbur kaldığı görülmektedir.

Buradan da anlaşılacağı üzere çiftçi üzerine düşen sorumluluğu fazlasıyla yerine getirerek üretim faaliyetinde bulunmuştur. Ancak dünyada etkili olan ve Türkiye'yi de içerisine alan ekonomik sorunlar ve bu sorunların çiftçiye yansımaları kırsal kesimde yaşanan üretim çöküşünü gölgeleyecek ve üreticinin zor bir sürece girmesine neden olacaktı. Aşağıda 1927-1939 yılları arasında buğday fiyat ortalaması tablosun mevcut olup bu tabloda da bahsi geçen buğday fiyat düşüklüğü durumunu göstermektedir.

(Fiyatlar 1933 sonuna kadar okka ve sonra kilo üzerinden kuruştur, istisnalar gösterilmiştir.)

Seneler	Hububat	
	Buğday	Un*
1927	12.16	18.68
1928	14.09	19.26
1929	13.34	18.51
1930	9.78	15.37
1931	5.84	9.28
1932	6.09	7.35
1933	4.64	6.12
1934	2.87	4.85
1935	2.86	3.92
1936	5.13	-
1937	5.38	-
1938	4.71	-
1939	4.50	-

*1934 Sonuna kadar 100 kiloluk çuval

Tablo 9: Mersin Ticaret Borsası'nda Buğdayın Yıllık Fiyat Ortalaması

Kaynak: İstatistik Yıllığı 1939-1940s.340.

Hububat ürünlerinden buğdayın yıllık fiyat ortalamasının 1928 yılında yüksekliği göze çarpmaktadır. Buna paralel olarak un fiyat ortalamasının da diğer yıllara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun aksine aynı orantının fiyat ortalaması düşüklüğünde de görüldüğü bir gerçektir. İkinci Dünya Savaşı yılları ve daha sonrasında ise buğday fiyat ortalaması değişikliği şu şekilde olmuştur.

Mersin (Yerli)	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949
	4.19	8.90	-	73.59	29.05	30.13	35.50 *	24.52	26.25	33.00

*Sert Buğday

Tablo 10: Mersin Ticaret Borsası'nda Buğdayın Yıllık Fiyat Ortalaması

Kaynak: İstatistik Yıllığı 1950, s.211.

Mersinde Arpa Üretimi ve Ekonomiy Etkileri

Arpa, hububatlar içerisinde tıpkı diğer ürünler gibi önemli bir yere sahiptir. Cumhuriyetle birlikte her alanda olduğu gibi arpa üretiminde de gerekli hassasiyet gösterilerek birtakım farklı uygulamalara gidilmiştir. Böylece hayatını toprağa adanmış çiftçilerimizin hem maddi hem de manevi anlamda mutlu olmaları hedeflenmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmalarda öncelikle arpaların ıslahı işi ön planda tutulmuş ve elde edilen mahsulün makinelerle temizlenerek ihraç potansiyeli artırılmaya çalışılmıştır. Yine arpa ziraatında güvenilir ürün elde etmek ve kaliteyi arttırabilmek için şimdiye kadar iyi sonuçlar vermeyen "Yazlık Beyaz Arpa" yerine ıslah istasyonlarının bulunduğu "Kışlık Beyaz Arpa" nın yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. Bu suretle Yeşilköy istasyonunun elde ettiği "Dört Sıralı Beyaz Arpanın özellikle Trakya'daki ziraat oranı artmıştır. (BCA30.01.80.508.13) Görüldüğü üzere belki de doğru bilinen yanlışların üzerine gidilerek şartları karşılayamayan ve bu nedenle de istenilen seviyede verim alınamayan bir mahsulün değişimi görülmektedir. .

İl ve İlçeler	Arpa		İl ve İlçeler	Arpa	
	Dönüm	Kilo		Dönüm	Kilo
Anamur	35.730	1.157.864	Tarsus	65.059	3.789.186
İÇEL	44.660	4.053.316	MERSİN	55.889	3.554.427
Gülnar	34.928	887.307	-	-	-
Mut	20.332	1.013.499	-	-	-
İl Toplamı	135.650	7.111.986	İl Toplamı	120.948	7.343.613

Tablo 11: 1927 Yılı Arpa Ekim ve Üretimi

Kaynak: 1927 Tarım Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1970,s.27.

İçel ve Mersin illerinin 1927 yılında ekim ve üretim miktarlarının ilk bakışta hemen hemen eşdeğer olduğu göze çarpsa da İçel ilindeki ilçe sayısının Mersin iline göre fazlalığı nedeniyle ekim alanının daha az potansiyele sahip olduğu da açıktır. 1928-1936 yılları arasında İçel ilinde hektar başına alınan ton karşılığı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

İÇEL	Hektar	Ton
1928-1932 seneleri vasatı (ortalaması)	48.540	40.961
1933	36.226	32.781
1934	107.868	61.300
1935	67.695	59.000
1936	42.000	37.790

Tablo 12: 1928-1936 Yılları Arasında Arpa Ekiliş ve Ürünü

Kaynak: Tarım İstatistikleri 1928-36.s.36-37.

1928-1932 yılları arası arpa ekim alanı ve bu alandan alınan üretim miktarı bazında verim göz önüne alındığında bundan sonraki yıllara göre en yüksek verim ortalaması olan 1933 yılına çok yakın bir istatistik bulunduğu görülmektedir.

İçel vilayetinde 1939 yılında 37.200 hektar alanda arpa ekimi yapılmaktadır. Bu alan içerisinde Tarsus 15.200 hektarla başı çekmektedir. Buna karşın 1.800 hektar ekim alanı olan Anamur 1.440 ton üretimiyle de toplam üretime olan katkısıyla son sıradaki ilçesidir. (Tarla Ziraati Ürünleri İstatistiği 1937-1939, s.32)

		Merkez	Silifke	Anamur	Gülнар	Mut	Tarsus
1940	Hektar	8.600	5.325	1.165	3.900	2.750	19.800
	Ton	11.000	5.500	1.500	3.000	2.000	27.000
1941	Hektar	8.700	5.100	1.237	3.300	4.300	18.100
	Ton	5.500	3.500	800	1.500	2.500	9.500
1942	Hektar	4.000	4.500	1.100	1.000	3.900	1.200
	Ton	2.500	2.500	600	400	2.000	6.500
1944	Hektar	4.440	3.000	614	1.140	2.370	14.600
	Ton	3.050	4.220	1.017	1.909	1.340	5.439
1945	Hektar	4.750	4.670	1.569	1.450	2.750	13.500
	Ton	2.346	3.489	800	1.209	1.147	6.215
1946	Hektar	5.200	3.500	700	1.450	2.100	14.400
	Ton	4.160	3.500	700	1.250	2.000	12.200
Yekun	Hektar	35.690	26.095	6.385	12.240	18.170	81.600
	Ton	28.556	22.709	5.417	9.268	10.987	66.854

Tablo 13: 1940-1946 Yılları Arasında Arpa Ekiliş ve Ürünü

Kaynak: Tarla Mahsulleri İstatistiği 1940-42. S.17, Tarla Mahsulleri İstatistiği 1937-46 s.18.

Tabloda verilen yıllar arasında Merkez’de ve Mut’ta toplam ekim alanına en yüksek katkıyı 1941 yılı sağlamıştır. Silifke, Tarsus ve Gülнар’da 1940 yılı ekim alanının en yüksek olduğu yıl olurken 1945 yılı Anamur için ekim alanının zirveyi gördüğü yıl olmuştur.

Alınan verim bazında bakıldığında en az verimin Mut ilçesinde olduğu göze çarpmakta diğer ilçelerin ise birbirine yakın verime sahip olduğu görülmektedir. Yine de en yüksek verimin Silifke ilçesinde olduğu bilgisi de önemli bir detaydır.

Mersinde Mısır Üretimi

Mısır, ülkemizde birçok şehirde buğday ve arpadan sonra en çok ekilen bitki olma özelliği taşımaktadır. Ekmek yapımı ve nişasta başta olmak üzere her çeşit hayvan özellikle süt ve kümes hayvanları için iyi bir beslenme kaynağıdır. Mısır sapları ve koçhanı da kimi zaman yakacak olarak kullanılsa da kimi zaman hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Görüldüğü üzere farklı alanlarda kullanılan mısırın ülkemizde ise sert, at dişi ve cin mısırı çeşitleri ekilmektedir. Yeni Mersin Gazetesi 29 Nisan 1942, S.2.

İl ve İlçeler	Mısır		İl ve İlçeler	Mısır	
	Dönüm	Kilo		Dönüm	Kilo
Anamur	-	-	Tarsus	586	34.062
İÇEL(Silifke)	338	6.818	MERSİN	-	-
Gülнар	33	4.100	-	-	-
Mut	-	-	-	-	-
İl Toplamı	371	10.918	İl Toplamı	586	34.062

Tablo 14: 1927 Yılı Mısır Ekim ve Üretimi

Kaynak: 1927 Tarım Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1970, S. 38.

1927 yılı mısır ekim ve üretiminde en yüksek verimi alan ilçe Gülнар’dır. Onu Tarsus ilçesi takip etmektedir. Silifke ise mısır ekim alanı az olmamasına rağmen üretimde elde edilen kilo miktarına bakıldığında elde edilen verimdeki düşüklük ilk bakışta göze çarpmaktadır.

1928-1932 yılları arasında İçel’de ortalama mısır ekim alanı 2.080 hektar ve buna karşılık üretim miktarı 7.685 tondur. 1933 yılında 1350 hektar ekim alanı ve 1.603 ton üretim miktarı, 1934 yılında 4.110 hektar ekim alanı ve 10.600 ton üretim miktarı, 1935 yılında 3.150 hektar ekim alanı ve 1.900 ton üretim miktarı, 1936 yılında ise 1.180 hektar ekim alanı ve 1.590 ton üretim miktarının var olduğu saptanmıştır. (Tarım İstatistikleri 1928-1936.....S.64-65)

Bu verilere bakılarak 1928-1932 seneleri arasında en yüksek verimin alındığı da söylenebilmektedir. Buna karşın en düşük verimin 1935 yılında gerçekleştiği göze çarpmaktadır. İkinci Dünya Savaşı öncesi mısır ekim ve ürün dağılımının ilçeler bazında hektar başına düşen ton dağılımları aşağıdaki şekildedir.

Kazalar	1937		1938		1939	
	Hektar	Ton	Hektar	Ton	Hektar	Ton
Merkez	460	480	320	400	300	450
Silifke	50	50	70	80	70	80
Anamur	1.000	800	300	600	300	600
Gülnar	70	15	70	40	70	40
Mut	70	60	70	60	70	70
Tarsus	70	140	100	250	100	160
Yekun	1.720	1.545	930	1.430	910	1.400

Tablo 15: 1937-1939 Mısır Ekiliş ve Ürünü
Kaynak: Tarla Ziraatı Ürünleri İstatistiği 1937-39. s.77.

Anamur bahsi geçen yılların hepsinde mısır ekim alanı olarak bakıldığında öncü olmuştur. Bunun tam tersi olarak Silifke verilen yıllar arasında en düşük ekim alanına sahip ilçedir. Üretimden elde edilen toplam miktar ekim alanı ile doğru orantılı olarak Anamur'da en yüksek seviyede olurken Silifke'de en düşük seviyede kalmıştır. 1940-1946 yılları arasındaki ilgili ürüne ait tablo ise şu şekildedir.

		Merkez	Silifke	Anamur		Gülnar	Mut	Tarsus
1940	Hektar	300	75	300		70	75	150
	Ton	450	100	500		50	75	300
1941	Hektar	200	80	250		50	80	600
	Ton	420	150	200		50	100	400
1942	Hektar	280	100	1.400		20	21	350
	Ton	120	60	1.000		8	10	140
1944	Hektar	200	20	300		50	70	200
	Ton	330	50	860		90	98	160
1945	Hektar	300	65	400		50	108	250
	Ton	203	95	600		45	103	6
Yekun	Hektar	1280	340	2.650		240	354	1.550
	Ton	1523	455	3.160		243	386	1.006

Tablo 16: 1940-1946 Yılları Arasında Mısır Ekiliş ve Ürünü

Kaynak: Tarla Mahsulleri İstatistiği 1940-42. S.44, Tarla Mahsulleri İstatistiği 1937-46 S.46.

1940-1946 yılları arasında ekim alanının en yüksek olduğu ilçe olan Anamur'da üretim miktarının da aynı oranda yüksekliği göze çarpmaktadır. Ancak elde edilen ürün potansiyeli yani verim göz önüne alındığında Silifke'nin daha yüksek verime sahip olduğu söylenebilir. Bunun dışında 1942 yılında Anamur'da ekim alanının 1941 yılına göre yaklaşık altı katına çıktığı ancak Gülnar, Mut ve Tarsus ilçelerinde 1942 yılının 1941 yılına göre ekim alanı bakımından hemen hemen yarı yarıya düştüğü bir yıl olduğu gözlenebilir.

Mersin'de Meyve Üretimi

Anadolu insanının en büyük uğraşı olan toprak güneşle harmanlandığında hiç şüphesiz ortaya mükemmel ürünler çıkmaktadır. Bunun bir sonucu olarak tarih boyunca bu coğrafyada "toprak-pazar" ilişkisi hep canlı kalmış ve ekonominin diğer unsurlarının da gelişmesini etkilemiştir. Böylece üretim ile tüketim arasında kurulan köprü farklı mahsullerin yetiştirilmesi konusunda itici bir güç olmuştur. Bunun bir sonucu olarak meyvecilik de bu coğrafyada zamanla yaş ve kuru meyve tüketilmesi gibi farklı anlamlar kazanarak üretimini artırmaya çalışmıştır.

Geçmişten bu güne meyve üretiminin gerek iç piyasada var olan karşılığı gerek dış piyasalara satma arzusu bu alanın fazlasıyla ön plana çıkmasına neden olmuştur. Öyle ki Cumhuriyetle birlikte meyveciliği milli servetin en büyük kaynaklarından biri yapabilmek adına elma, incir, zeytin, fındık, narenciye, fıstık, kayısı konularında çalışılmak üzere Arifiye, Aydın, İzmir, Giresun, Antalya, Gaziantep ve Malatya'da birer istasyon kurulmuştur. Bunun yanında elma, armut, kayısı, vişne, badem, narenciye ve diğer meyveli fidanları yetiştirmek amacıyla da Kastamonu, Niğde, Ankara-İrmak, Erzincan, Kütahya, Çanakkale, Alanya, Tarsus, İzmir-Mersinli'de birer fidanlık kurulmuştur. (BCA30.01.80.508.13)

1934 yılında yalnız 24.000 meyve fidanı dağıtılmış iken 1937 yılında bu adet 365.000'e ulaşmıştır. Yukarıda sayılan iller içerisinde önemli bir yere sahip olan Tarsus fidanlığının nitelik bakımından değerlendirilmesinin yapılması bölge açısından önem arz etmektedir. Bu konuda İçel Milletvekili Süleyman Fikri B. yaptığı Meclis konuşmasında, son yıllarda Mersin ve Adana yöresinde narenciyeye karşı ilgi ve alakanın artmasından bahsederek Tarsus'ta bir narenciye fidanlığı tesis edilmesi üzerinde durmuştur. Ancak ayrılan bütçenin yetersizliği nedeniyle iyi bir tertibat alınamamasından kaynaklı ufak bir don hadisesinde on binlerce fidanın işe yaramaz bir hale gelmesinden bahsetmiştir. Sözlerine bu fidanlığın havası, suyu ve konumu daha uygun olan Mersin'e nakli üzerinden devam ederek bu fidanlığın nerede olursa olsun yalnız narenciye değil diğer meyveli ağaçlarında yetiştirilmesi gerekliliğine değinmiştir. (TBMMZC,15.05.1933 Devre 4 S.178) Böylece konunun tespit edilerek mecliste dile getirilmesi çözüm noktasında daha etkili olması beklenmektedir.

Narenciye yetiştirme noktasında üzerinde durulması gereken bir diğer husus hiç şüphesiz sulama mevzudur. Mersin ile Lemas köyü arasında binlerce hektar narenciye yetiştirmeye uygun arazi bulunmaktadır. Yalnız Mersin'de olduğu gibi bu havalide de su ihtiyacı karşılanmadıkça bütün arazinin ağaçlandırılmasına imkan yoktur. Buralarda şehir halkı gibi köylüler de bahçe yetiştirmeye başlamışlardır. Bu yörede Elvanlı, Girindez, Çeşmeli, Tece ve Lemas suları iyi bir su taksimatı yapıldığı takdirde bütün bu mıntıkeyi sulayabilecek seviyededir. (BCA. 30.10.229.539.8)

Portakal Üretimi

Turunçgiller içerisinde yer alan meyveler gerek Mersin gerekse ülkemiz adına bir servet kaynağıdır. Kullanım alanının genişliği bu ürünlere artı değer katarak pazar paylarının artmasını tetiklemiş ve bu da üretimin önemini artırmıştır. Bu döngü içerisinde yer alan en başarılı ürünlerden biri hiç şüphesiz ki portakaldır. Mersin'de en önemlisi Yafa olmak üzere Trablus, Ebussurra, Dört Yol, Dilimli, Yerli, Tatlı, Kan portakalı adlarıyla 8 cins bulunmaktadır. Bunlardan üretimin %90'ı Yafa, %5'i Trablus ve geriye kalan %5'i de diğer cinsler karşılamaktadır. Yafa ve Trablus dışında diğer cinslere önem verilmemesinin nedeni ambalaj ömürlerinin kısa olması ve az kazanç getirmesi olarak gösterilmektedir. (Muazzez Çiftçi, İçel'de Tarım İşleri ve Hayvancılık, 1 Nisan 1946,S.13).

Bu durumdan da anlaşılacağı üzere iklim ve coğrafi şartların getirdiği avantajın ekonomik değeri yüksek ve dayanıklı ürünlerle desteklenmesi bahçe bakım çalışmalarının tam ve zamanında yapılması mevcut durumun çok daha ileri taşınması noktasında üreticilere yardımcı olacaktır. Yukarıda bahsi geçen özelliklere sahip portakalın aşağıda verilen yıllardaki ağaç başına elde edilen meyve adetleri ilçeler bazında sunulmuştur.

		Merkez	Anamur	Gülnar	Mut	Silifke	Tarsus
1938	Ağaç (Adet)	130.000	12.000	100	10	1.200	2.800
	Elde Edilen Meyve(Adet)	10.500.000	300.000	6.000	500	160.000	260.000
1939	Ağaç (Adet)	145.000	15.000	100	10	4.000	3.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	28.000.000	400.000	7.000	600	200.000	400.000
1940	Ağaç (Adet)	160.000	15.000	150	10	6.000	3.500
	Elde Edilen Meyve(Adet)	35.491.400	3.500.000	8.000	600	1.500.000	500.000
1941	Ağaç (Adet)	160.000	15.500	150	50	6.000	3.500
	Elde Edilen Meyve(Adet)	10.000.000	1.400.000	3.000	1.000	500.000	200.000
1942	Ağaç (Adet)	120.000	8.000	-	-	4.000	4.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	25.000.000	800.000	-	(*)-	400.000	400.000
1943	Ağaç (Adet)	140.000	8.000	-	-	4.000	5.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	30.000.000	600.000	-	-	100.000	500.000
1944	Ağaç (Adet)	144.000	8.000	-	-	4.500	4.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	31.456.000	523.575	-	-	336.450	165.000
1945	Ağaç (Adet)	150.000	8.000	-	-	4.500	4.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	25.000.000	500.000	-	-	450.000	250.000

*Soğuktan zarar görmüştür.

Tablo 17: 1938-1945 Yılları Arası Portakal Üretimi

Kaynak: Meyve İstatistiği 1938-1942, s.255, Meyve İstatistiği 1941-1945 s.254.

1938-1941 yılları arasında portakal ağacı adedinde en yüksek artış Merkez’de görülmüştür. Ancak 1942 yılında Merkez’deki portakal ağacı sayısında ani bir düşüş olmuş verilen diğer yıllarda bu düşüş toparlanmaya çalışılmışsa da 1945 yılındaki portakala ağacı sayısı 1941 yılına yine de ulaşamamıştır. Buna benzer düşüşler Anamur ve Silifke ilçelerinde de olmuştur.

Portakal ağacından elde edilen meyve adedi sayısına bakılarak alınan verimin en yüksek olduğu belli bir ilçe olmamıştır ve verim bakımından dalgalanma yaşanmıştır.

		Merkez	Anamur	Silifke	Tarsus
1946	Ağaç Sayısı	200.000	9.000	4.500	4.500
	İstihsal Adet	50.000.000	600.000	200.000	250.000
	Fiyat Adet/Kr.	3	2	2	2
1947	Ağaç Sayısı	1.000.000	11.000	7.000	8.000
	İstihsal Adet	60.000.000	500.000	200.000	200.000
	Fiyat Adet/Kr.	3	2	2	2
1948	Ağaç Sayısı	1.000.000	11.000	7.000	8.000
	İstihsal Adet	70.000.000	300.000	200.000	250.000
	Fiyat Adet/Kr.	3	3	3	3
1949	Ağaç Sayısı	1.010.000	11.700	7.200	8.500
	İstihsal Adet	65.650.000	760.500	468.000	552.500
	Fiyat Adet/Kr.	3	3	3	3
1950	Ağaç Sayısı	1.150.000	11.700	7.200	8.500
	İstihsal Adet	42.000.000	2.000.000	500.000	500.000
	Fiyat Adet/Kr.	5	4	5	5

Tablo 18: 1946-1950 Yılları Arasında Portakal Ağaç Sayısı, İstihsal ve Fiyatlar

Kaynak: Meyve İstatistiği 1946-1952 s. 506-507.

Verilen yıllarda toplam portakal ağaç sayısının en çok Merkez'de olduğu görülmektedir. Dolayısıyla üretiminde en çok Merkez'de olduğu açıktır. 1946 yılındaki ağaç sayıları göz önüne alındığında 1947 yılına hızlı bir yükselişe girildiği görüldüğü gibi diğer yıllarda böyle bir yükseliş söz konusu olmamıştır. Tabloda göze çarpan başka bir detay ise Anamur ilçesinde üretim miktarı adedinin önce 1948 yılından 1949 yılına yüzde yüz arttığını 1950 yılında ise yine olağanüstü bir yükselişe yaklaşık üç katına çıktığıdır. Tüm bu bilgilerden farklı olarak işin ekonomik boyutunda ürünlerin adet fiyatlarının birbirine yakın seviyede seyrettiği ve verilen yılların hiçbirinde bariz bir artış veyahut düşüşün yaşanmadığı da görülmektedir.

Limón Üretimi

Limón zirai, iktisadi, gastronomi ve tıbbi-aromatik gibi birçok kullanım alanıyla kendine artı değer katan kıymetli bir meyvedir. Medeniyet tarihi içerisinde nerede ve ne zaman çıktığı konusunda net bilgilere sahip olmasak da Asya'nın güneydoğusu ile Okyanusya'nın kuzeyinden dünyanın dört bir tarafına yayıldığı bilinmektedir. Limon tıpkı diğer coğrafyalarda olduğu gibi Akdeniz havzası için de değerli bir üründür. Öyle ki havzada zeytin, bağcılık ve turuncgiller meyveciliğinin ilk üç basamağını oluşturmaktadır. Güven Şahin, Türkiye'de Limon Yetiştiriciliğinin Ziraat Coğrafyası Perspektifinde Analizi, s.55, 75) Türkiye'de ise turuncgil tarımı 1930 sonrasında bir gelişme göstermiştir. 1930'larda limon ihtiyacı dışarıdan karşılanmakta portakal ise lüks bir meyve olarak dikkat çekmektedir. 1936'da planlı bir şekilde turuncgil tarımını geliştirme çabalarına başlanmış ve bunun sonucunda 1944'ten sonra limon dışalımını durdurulmuş hatta 1950'den sonra da dışarıya geçildiği görülmüştür. (Yurt Ansiklopedisi, s.3672) Böylece dışalım yoluyla kaybettiğimiz milli servetin şartların olgunlaştırılması ile memleket lehine sonuçlanması önemli bir gelişme olmuştur.

Akdeniz Havzası'nın önemli bir parçası olan Mersin'de de limon üretimi gerçekleştirilmektedir. Burada üç limon cinsi vardır. Bunlar dikenli, dikensiz ve yediverendir. Dikenli diye adlandırdığımız cins Mersin'in yerli limonudur. Bunun meyvesinin erken toplanması gerekmektedir. Çünkü sonbahar ve kış aylarındaki rüzgârlardan dolayı üretiminde fazla kayba uğramaktadır. Dikensiz cinsin ise verimi fazladır. Yediveren diye adlandırdığımız ve her mevsim çiçek açıp meyve veren cins de çok değerlidir. Bunlar Mersin'e Adalardan ve İtalya'dan gelmiştir. Muazzez Çiftçi, İçel'de Tarım İşleri Ve Hayvancılık, 1 Nisan 1946,S.13). Farklı cinsten ağaçların bulunmasının ve her birinin kendine has özellikler barındırmasının, üreticinin bunlar arasından kendi toprağına en uygun olanını seçmesinin üretimin ilerlemesi noktasında avantaj sağlayacağından şüphe yoktur. Bahsi geçen durumların somutlaştırılması adına 1938-1945 yılları arası limon üretim tablosu aşağıda sunulmaktadır.

		Merkez	Anamur	Gölnar	Mut	Silifke	Tarsus
1938	Ağaç (Adet)	3.500	3.500	150	100	3.200	850
	Elde Edilen Meyve(Adet)	1.400.000	300.000	10.000	4.000	2.000.000	20.000
1939	Ağaç (Adet)	5.000	4.000	200	150	3.500	1.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	1.500.000	400.000	12.000	5.000	4.000.000	100.000
1940	Ağaç (Adet)	5.850	4.250	200	150	4.100	1.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	2.180.000	1.900.000	14.000	6.000	5.800.000	100.000
1941	Ağaç (Adet)	5.850	4.250	200	150	4.000	1.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	1.300.000	1.500.000	10.000	4.000	5.000.000	60.000
1942	Ağaç (Adet)	4.000	3.000	-	-	6.000	1.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	1.000.000	400.000	-	-	3.000.000	25.000
1943	Ağaç (Adet)	15.000	3.500	-	-	15.000	1.200
	Elde Edilen Meyve(Adet)	4.000.000	120.000	-	-	6.000.000	120.000
1944	Ağaç (Adet)	15.500	3.500	-	-	20.000	1.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	14.000.000	103.865	-	-	8.553.200	38.000
1945	Ağaç (Adet)	30.000	5.000	-	-	22.000	1.000
	Elde Edilen Meyve(Adet)	17.000.000	120.000	-	-	10.000.000	75.000

Tablo 19: 1938-1945 Yılları Arası Limon Üretimi

Kaynak: Meyve İstatistiği 1938-1942, S.251, Meyve İstatistiği 1941-1945 S.250.

Tablo incelendiğinde 1945 yılında 30.000 adet limon ağacı ile en yüksek ağaç sayısının Merkez’de olduğu görülmektedir. Yine verilen tüm yıllarda limon üretiminin Merkez’de en yüksek olduğu söylenebilir. Bu sıralamayı 1942 yılına kadar Anamur ve Silifke’nin takip ettiği görülmektedir. Ancak 1942 yılından sonra Anamur ilçesindeki ağaç sayısının çok az bir oranda arttığı ve Merkez ile Silifke ilçesindeki limon üretimiyle yarışamaz hale geldiği de ilginç bir veri olarak dikkat çekmektedir. Savaş sonrası dönemdeki limon nicel verileri tablo da mevcuttur.

		Merkez	Anamur	Silifke	Tarsus
1946	Ağaç Sayısı	45.000	7.000	20.000	1.000
	İstihsal Adet	40.000.000	120.000	13.000.000	100.000
	Fiyat Adet/Kr.	2	2	2	2
1947	Ağaç Sayısı	80.000	8.000	30.000	1.000
	İstihsal Adet	60.000.000	130.000	20.000.000	100.000
	Fiyat Adet/Kr.	2	1	2	2
1948	Ağaç Sayısı	80.000	8.000	30.000	1.000
	İstihsal Adet	75.000.000	150.000	2.500.000	100.000
	Fiyat Adet/Kr.	2	1	2	2
1949	Ağaç Sayısı	103.000	9.000	35.000	1.200
	İstihsal Adet	41.200.000	3.600.000	14.000.000	480.000
	Fiyat Adet/Kr.	5	2	7	7
1950	Ağaç Sayısı	120.000	10.000	40.000	1.500
	İstihsal Adet	40.000.000	1.500.000	8.000.000	500.000
	Fiyat Adet/Kr.	5	5	5	4

Tablo 20: 1946-1950 Yılları Arasında Limon Ağaç Sayısı, İstihsal ve Fiyatlar

Kaynak: Meyve İstatistiği 1946-1952 s. 500-501.

Yukarıda verilen veriler ışığında 1949 yılında Silifke ve Tarsus ilçelerinde limon fiyatlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Anamur ilçesinde ise ağaç başına alınan üretim adetleri göz önüne alındığında diğer ilçelerden bir farkının olmamasına rağmen limon adet fiyatının bariz düşüklüğü göze çarpmaktadır. Merkez’de üretim miktarı en çok 1948 yılında gerçekleşirken Anamur’da üretim miktarının en yüksek olduğu yıl 1949, Silifke’de 1947 ve Tarsus’ta 1950 yılı olmuştur.

Üzüm Yetiştiriciliği

Üzüm, memleketin önemli bir kısmında yetişerek Anadolu insanının temel geçim kaynaklarından biri olmayı başaran bir üründür. Yüzyıllar boyunca envaiçeşidiyle damaklarda farklı tatlar bırakan üzüm yalnız yaş olarak pazarlarda ticari bir anlam kazanmakla kalmamış kurusu da dahil olmak üzere birçok farklı şekilde işlenerek tüketicinin beğenisine sunulmuştur. Böylece üreticisinin yüzünü her daim güldürmeyi başarmıştır.

Cumhuriyet’in ilk günlerinde Vekâlet emrinde Erenköy’de Amerika Asma Fidanlığı vardı. Daha sonra Ankara, Bilecik, Halkalı, Kırklareli, Tekirdağ ve Manisa’da olmak üzere bu fidanlıkların sayısı yediye çıkarıldı. 1924 yılında ise bağcılara 6.725 çubuk dağıtılırken 1937 senesinde bu miktar 2.500.000 ulaştırılarak bu fidanlıklar desteklendi. 1944-1945 yılı içinde ise fidanlıklarımızda 2.895.500 köklü, 6.500 aşılı köklü Amerika asma fidanı üretildi ve dağıtılmaya hazırlandı. (Tarım Bakanlığı 1945 Yılı Çalışmaları) Görüldüğü üzere yıllar ilerledikçe dağıtılan çubuk/fidanlarda bir artışın var olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bağcılığın ilerlemesini yalnızca bununla açıklamak bizleri büyük bir hataya sevk edecektir. Çünkü üretim dediğimiz yapı iç içe geçmiş birçok unsurun bir araya gelmesi ve birbirini tamamlamasıyla başarıya ulaşmaktadır. Bu yüzden bağcılığın daha da ileri götürülebilmesi için gereken unsurları şu şekilde sıralayabiliriz:

*Tecrübe müesseseleri hariç Avrupa’dan köklü veya aşılı köklü çubuk ithalinin yasaklanması,

*Kuru üzüm ve üzüm mamulünün orduda, resmi kurumlarda tüketiminin sağlanması,

*Bağcılar arasında kooperatifler oluşturulması,

*Bağ budama ve aşısı ile uğraşacakların kendi bölgeleri dahilinde mıntıka ziraat müdür, memur veya istasyonları veyahut ziraat odaları tarafından ücretsiz olarak sınava tabi tutularak kendilerine sertifika verilmesi ve ancak bu sertifikayı taşıyanların budayıcı ve aşıcı olarak istihdam edilmesi şeklinde gösterilebilir. (İhtisas Raporu, Bağcılık, Encümen Raporu, s. 640-641)

Bölgede ilçelerin aşağıda verilen yıllarda yaş üzüm hasılatları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

		Merkez	Anamur	Gülnar	Mut	Silifke	Tarsus
1938	Hektar	600	200	400	2.600	220	3.500
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	1.800	500	1.000	2.000	500	6.000
1939	Hektar	610	200	400	2.600	250	3.500
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	2.000	100	400	3.000	400	6.000
1940	Hektar	610	200	400	2.600	250	3.500
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	1.000	10	40	550	100	2.300
1941	Hektar	630	200	500	2.600	250	3.520
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	1.200	60	80	1.500	125	3.500
1942	Hektar	640	200	600	2.600	250	3.600
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	1.800	80	600	1500	200	3.500
1943	Hektar	650	200	800	2.600	260	3.650
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	1.500	80	1.200	2.000	300	4.000
1944	Hektar	700	220	850	2.700	300	4.500
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	1.400	100	1.300	2.100	400	4.200
1945	Hektar	750	220	9.000	2.750	300	5.000
	Elde Edilen Yaş Üzüm (Ton)	1.500	80	1.400	2.000	300	2.500

Tablo 21: 1938-1945 Yılları Arası Üzüm Bağları Hasılatı

Kaynak: Meyve İstatistiği 1938-1942, s.241, Meyve İstatistiği 1941-1945 s.240.

Yukarıda verilen tüm yıllarda üzüm bağı alanının arttığı ancak üzüm bağı hasatının dalgalanma gösterdiği söylenebilir. Ayrıca üzüm bağı alanının 1938-1945 yılları arasında Tarsus ilçesinde olduğu tablodaki verilerden çıkarılabilir. Bu doğrultuda en yüksek üzüm bağı hasatının Tarsus ilçesinde gerçekleştiği görülmektedir. Anamur, Mut ve Silifke ilçelerinde üzüm bağı alanının çok fazla artış göstermediği en yüksek artışın ise 1945 yılına bakıldığında Gülnar ilçesinde gerçekleştiği söylenebilir.

Sonraki dönem verilerine göz attığımızda 1946-1950 yılları arasında üzüm ekim alanı yaklaşık 5.000 hektar civarıyla Tarsus ilçesinin ilk sırada yer almasını sağlamıştır. Üzüm fiyatları ise her yıl ilçeler bazında hemen hemen eşit fiyatlanma göstermiştir. Ancak 1950 yılı hariç en yüksek fiyatlanmanın her zaman Merkez’de kilogram başına ortalama 30 kuruş ile daha yüksek bir fiyatlanma gösterdiği saptanmıştır. 1950 yılında ise en yüksek fiyatlanma kilogram başına 40 kuruş ile Mut ilçesinde yaşanmıştır. (Meyve İstatistiği 1946-1952, s. 482-483)

Zeytin Üretimi

Zeytin köklü bir geçmişe sahip asırlardır değerini hiç yitirmemiş bir üründür. Birçok meyve ağacı için “Anayurt” olma şerefini taşıyan Anadolu’nun en önemli gelir kaynaklarından biri olan zeytinciliğin gelişimi ve zeytin mahsulünün nitelikli bir hale getirilmesi, yabancı zeytin ağaçlarının aşılması ve bu ağaçların veriminin artması amacıyla İzmir, Muğla, Balıkesir ve Çanakkale’de “seyyar zeytin bakım teşkilatı” oluşturulmuştur. Teşkilatın çalışmaları iyi sonuçlar verince bu işleri daha kapsamlı

bir hale getirmek için bir kanun layihası hazırlanmıştır. (BCA. 30.10.229.539.8)1944-1945 yılı içinde 82.750 adet ürün veren zeytin ağacı budanmıştır. 10.329 dekarlık yabancı zeytinlik tespit edilerek halka dağıtılmıştır. (Tarım Bakanlığı'nın 1945 Yılı Çalışmaları) Kurulduğu ilk günden itibaren Cumhuriyet Hükümetleri bu konuda gerekli hassasiyeti göstererek birtakım tedbirler almıştır. Bu tedbirler aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

*Hastalıklara dayanıklı çeşitlerin seçilerek çoğaltılması şarttır. Her zirai çevre için en uygun zeytin seçilmelidir.

*Zeytincilik kursları açılmalıdır.

*Budama kursları açılmalı, her zirai çevre için uzman budayıcılar yetiştirilmelidir.

*Yılın bir günü zeytincilik yapılan bölgelerde zeytin günü ilan edilmelidir.

*Bir zeytincilik cemiyeti oluşturulmalıdır.

*Zeytincilik birlikleri teşkil edilmelidir.

*Yöresel ve bölgesel zeytin fidanlıkları tesis olunmalıdır.

*Bir zeytin üretici kooperatifi teşkil olunmalıdır. (İhtisas Raporu, Zeytin, Encümen Raporu, s. 761-763)

Alınan tedbirler uygulandığında hiç şüphesiz olumlu sonuçlar elde edilecektir. İl özelinde baktığımızda da yaşanan birtakım sıkıntılar ve çözüm önerilerine değinmek gerekirse özellikle büyük bir miktara sahip olan yabancı zeytin ağaçlarının genellikle çalılık ve ormanlıklarla karışık bir şekilde olması ve bunun yanında tapulu arazide bulunması gösterilebilir. Bunun yanında aşılması ve imarı hususunda ziraat teşkilatının halkı teşvik ve bilgilendirme çalışmalarında eksiklik yaşanması da büyük bir dezavantaj oluşturmaktadır. (BCA. 30.10.229.539.8) Alınan tedbirler ve yapılan çalışmalar sonucunda Yeni Mersin gazetesinin 25 Şubat 1939 tarihli "Mut'ta Zeytincilik İhya Ediliyor" haberi bizlere yapılan çalışmaların sahadaki yansımalarını göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

(Yeni Mersin Gazetesi, 25 Şubat 1939) İl özelinde zeytin ağaçları verileri aşağıdaki tabloda gösterilerek konunun somutlaştırılması sağlanacaktır.

Seneler		1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942
İstifade Edilen Zeytin Ağaçları Adet		2.508.000	317.000	317.000	328.700	348.634	536.626	369.000
Elde Edilen Zeytin Kgr.		3.303.500	4.603.800	4.628.000	4.528.000	4.518.090	2.442.943	4.275.000
Elde Edilen Zeytinden	Yemekliğe Ayrılan Kgr.	912.000	1.302.300	1.164.000	1.162.000	1.273.367	379.620	1.050.000
	Yağa Ayrılan Kgr.	2.391.500	3.301.500	3.464.000	3.366.000	3.244.723	1.563.323	3.225.000
Yağa Ayrılan Zeytinden Elde Edilen Yağ Kgr.		315.200	550.375	712.800	663.200	554.945	248.795	657.000
Köylü Elinden Çıkarılan	Zeytin Fiyatı Kuruş	5.12	5.54	7.60	7.19	9.82	54.63	70.19
	Zeytin Yağı Fiyatı Kuruş	38.73	37.11	40.01	37.21	58.74	106.93	145.40
KIYMET	Yemekliğe Ayrılan Zeytinin Bedeli Lira	46.660	72.092	88.460	83.600	125.105	480.573	737.000
	Zeytinyağının Bedeli Lira	122.080	204.250	285.220	246.780	325.967	266.045	955.300
	Yekun	168.740	276.342	373.680	330.380	451.072	746.618	1.692.300

Tablo 22: İçel Vilayeti 1936-1942 Yılları Arası Zeytin Ağaçları, İstihsalı, Yağı ve Kıymeti

Kaynak: Zeytincilik İstatistiği 1936-1942, s.38.

Verilen yıllarda yağa ayrılan zeytinden elde edilen yağ kilogramı 1938 yılında en yüksek seviyede iken 1941 yılında en düşük değerini görmüştür. Köylü elinden çıkan zeytin fiyatı ile zeytinyağı elde edildikten sonraki fiyatı karşılaştırıldığında ise en yüksek artışın 1937 yılında olduğu bilgisi de dikkat çekicidir. Yemekliğe ayrılan zeytin ile zeytinyağının bedeli toplamı 1942 yılına kadar sürekli artış göstermiş olup en yüksek artış oranının da 1942 senesine geçişte yaşandığı da bu veriye ek olarak sunulabilir.

Yıllar		1944	1945	1946	1947	1948	1949
İstifade Edilen Zeytin Ağaçları (Bin Adet)		383	383	388	391	393	470
Elde Edilen Zeytin Ton		455	1.540	2.415	2.940	1.523	5.209
Elde Edilen Zeytinden	Yemekliğe Ayrılan Ton	180	325	485	485	333	886
	Yağ Çıkarmağa Ayrılan Ton	275	1.215	1.930	2.455	1.190	4.323
Yağa Ayrılan Zeytinden Elde Edilen Yağ Ton		64	248	241	491	238	771
Köylü Elinden Çıkarken	Zeytin Fiyatı Krş.	81	17	31	32	34	31
	Zeytinyağı Fiyatı Krş.	245	232	232	262	168	171
KIYMET	Yemekliğe Ayrılan Zeytin Bedeli Lira	151.500	58.750	150.500	163.000	126.400	272.500
	Elde Edilen Zeytinyağının Bedeli Lira	157.600	612.000	795.100	1.312.000	412.800	3.408.400
	Zeytin ve Zeytinyağı Bedelleri Toplamı Lira	309.100	670.750	945.600	1.475.000	539.200	3.680.900

Tablo 23: İçel Vilayeti 1944-1949 Yılları Arası Zeytin Ağaçları, İstihsalı, Yağı ve Kıymeti
Kaynak: Zeytincilik İstatistiği 1944-1949, s.36.

Köylü elinden çıkan zeytin fiyatının en pahalı olduğu yıl 1944 yılıyken 1945 yılında 17 kuruş ile en düşük seviyesini görmüştür. Bundan sonraki dört yılda zeytin fiyatının 30 kuruş civarında olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık köylü elinden çıkan zeytinyağı fiyatının ise 1948 yılına kadar bariz bir dalgalanma yaşamadığı ancak bu yıldan sonra fiyatta keskin bir düşüşün olduğu saptanmıştır. Yine verilen yıllarda zeytin ve zeytinyağı bedelleri toplamı 1948 yılı için en düşük seviyede gerçekleşirken en büyük atılımı 3.680.900 lira ile 1949 yılında yapmıştır.

Sonuç

Tarım insanlık tarihiyle birlikte büyüyüp gelişen etkisi ve kapsamı bakımından dünyanın en büyük organizasyonudur. Geçmişten bugüne bu organizasyonun en önemli parçalarından biri hiç şüphesiz ki Anadolu olmuştur. Anadolu'ya bu özelliği kazandıran coğrafyaların başında ise Çukurova gelmektedir. Konumuzun öznesi durumunda bulunan ve 1933 yılında birleştirilecek olan Mersin ve İçel vilayetleri bu verimli coğrafyanın mühim bir kısmını sınırları içerisinde barındırmaktadırlar. Bu sebeple hemen her türlü ziraat bitkisinin yetiştirilmesi mümkündür. Pamuk, narenciye, hububat, zeytin ve sebze bölgenin en önemli ürünleridir

Mersin ilinde üretilen en önemli ürünlerden birisi pamuktur. Bu dönem içerisinde pamuk ekim ve üretimi İçel ve Mersin illeri karşılaştırmasında toplam üretim bakımından Mersin ilinin ekim alanı doğrultusunda üretimde de çok önde olduğu göze çarpmaktadır. Bu bölgede tarım ürünleri bakımından arpa üretiminde önemli bir konumdaydı. 1927 yılı buğday ürününden alınan verimde İçel en yüksek verimle birinci sıradadır. Onu Mersin ili takip etmektedir. Gülnar ilçesi ise ekim alanı ve bu alana bağlı alınan üretim miktarı göz önüne alındığında en düşük verime sahip olan ilçedir.

İlde 1928-1936 yılları arasına bakıldığında 71.028 hektar ile 1934 yılında buğday en geniş ekim alanına sahiptir. Bunun sonucunda üretim miktarı olarak alınan ton da yine en fazla bu yılda olmuştur. Dördüncü tarım bölgesinde ekim alanı arttıkça genel olarak İçel ilinde de ekim alanının artmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere çiftçi üzerine düşen sorumluluğu fazlasıyla yerine getirerek üretim faaliyetinde bulunmuştur. Ancak dünyada etkili olan ve Türkiye'yi de içerisine alan ekonomik sorunlar ve bu sorunların çiftçiye yansımaları kırsal kesimde yaşanan üretim çöküşünü gölgeleyecek ve üreticinin zor bir sürece girmesine neden olacaktı. Buğdaydan sonra Arpa üretimi, Mısır üretimi de önemli bir oranda yer almaktaydı. Meyve üretimi bakımından zengin olan ilde Narenciye üretimi başta gelmektedir. Bu ürünlerin içerisinde Portakal limon greyluft önemli bir üretim konumundaydı. Bu dönemde bölgeye uygun verimi kalitesi yüksek olan fidan cinsleri yetiştirilerek halka fidan olarak dağıtılmıştı. Ayrıca fidan dikiminden gübrelemeye sulamadan ilaçlamaya kadar yetiştiriciye modern tarım ürünleri kursları düzenlenmişti. Bu dönemde ilde üretilen zeytin ve üzüm de ülke ekonomisine büyük oranda katkı sağlayan ürünlerdi.

Yazar Katkıları: Fikir– C. A.; Tasarım– C. A., Z. M. S.; Denetleme– C. A.; Kaynaklar– C. A.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi– C. A., Z. M. S.; Analiz ve/veya Yorum– C. A.; Literatür Taraması– C. A., Z. M. S.; Yazıyı Yazan– C. A.; Eleştirel İnceleme– C. A.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Author Contributions: Concept – C. A.; Design – C. A., Z. M. S.; Supervision – C. A.; Resources – C. A.; Materials – C. A.; Data Collection and/or Processing – C. A., Z. M. S.; Analysis and/or Interpretation – C. A.; Literature Search – C. A., Z. M. S.; Writing Manuscript – C. A.; Critical Review – C. A.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

1927 Tarım Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1970.

BCA. 30.10.229.539.8

BCA.30.10.13.77.25

Çiftçi, M. (1946). İçel'de Tarım İşleri ve Hayvancılık, *İçel Mersin Halkevi Dergisi*.

Hacızade, M. (1931). "Buğday Fiyatlarının Tanzimi" Birinci Ziraat Kongresi İhtisas Raporları.

İhtisas Raporu, Bağcılık, Encümen Raporu Birinci Ziraat Kongresi İhtisas Raporları, 1931.

İhtisas Raporu, Hububat(Ekinler) Birinci Ziraat Kongresi İhtisas Raporları, 1931.

İhtisas Raporu, Zeytin, Encümen Raporu Birinci Ziraat Kongresi İhtisas Raporları, 1931.

Tarım İstatistik Yıllığı 1939-1940, 1942.

Tarım İstatistik Yıllığı 1949, 1950.

Tarım İstatistik Yıllığı 1950, 1951.

Meyve İstatistiği 1938-1942, 1943.

Meyve İstatistiği 1941-1945, 1946.

Meyve İstatistiği 1946-1952, 1953.

Pınar, M. (2018). Mersin ve İçel'de Siyasi Hayat (1923-1950).

Şahin, G. Türkiye'de Limon Yetiştiriciliğinin Ziraat Coğrafyası Perspektifinde Analizi, Ahi Evran Akademi

Tarım İstatistikleri 1928-1936, 1938.

Tarla Mahsulleri İstatistiği 1937-1946, 1948.

Tarla Mahsulleri İstatistiği 1940-1942, 1948.

Tarla Ziraatı Ürünleri İstatistiği 1937-1939, 1940.

TBMMZC,15.05.1933 Devre 4 S.178.

Tuncal, A. R. (1939). Pamuk ve Pamukçuluk.

Yeni Mersin Gazetesi 29 Nisan 1942.

Yeni Mersin Gazetesi, 13 Ağustos 1939.

Yeni Mersin Gazetesi, 13 Eylül 1942.

Yeni Mersin Gazetesi, 25 Şubat 1939.

Yeni Mersin Gazetesi, 28 İkinci Kanun 1935.

Yeni Mersin Gazetesi, 31 Temmuz 1934.

Yurt Ansiklopedisi

Yurtoğlu, N. (2020). Atatürk Dönemi'nde Türkiye'de Pamuk Yetiştiriciliği ve Pamuk Politikası, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.39, S.68, (1923-1938)

Zeytincilik İstatistiği 1936-1942, 1944.

Zeytincilik İstatistiği 1944-1949, 1950.